

offre des possibilités, à condition de l'utiliser de manière critique et intelligente. Il ne remplace pas le chercheur, il peut l'aider. Dans ce sens le livre est intéressant. Il est dommage que son édition ait été négligée : plusieurs contributions auraient eu besoin d'une révision textuelle, certaines bibliographies sont incomplètes, les cartes et tableaux en partie presque illisibles et de toute façon beaucoup trop petits, il y a un certain nombre de coquilles, la négligence éditoriale apparaît dans le fait que les chapitres sont numérotés différemment dans le corps du texte et à la table de matières. On se serait attendu à autre chose de la part des prestigieuses Éditions de la Société de Linguistique.

Georg KREMNITZ

RIBES I MARÍ, Enric (2023): *Onomàstica de Maçanet de la Selva*. Col·lecció Barcelona: Societat d'Onomàstica / Institut d'Estudis Catalans / Taller d'Història de Maçanet de la Selva, 2 vol., 1.531 p.

L'obra que ressenyem és un recull integral de l'onomàstica del municipi de Maçanet de la Selva a càrrec d'Enric Ribes i Marí, director de l'Oficina d'Onomàstica i membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i de la Societat d'Onomàstica (SdO).

El treball de Ribes és excel·lent, riquíssim i molt rigorós, una tasca desenvolupada durant un període d'uns deu anys amb múltiples sortides toponímiques pels termes municipals maçanetenc i de poblacions veïnes, un nombre molt significatiu d'entrevistes orals i una amplíssima consulta de textos escrits, tant de fonts primàries com secundàries, i documents audiovisuals. El resultat final és un recull de més de mil cinc-cents pàgines dividides en dos volums i unes dotze mil entrades.

Metodològicament, l'autor segueix *grosso modo* el *Manual per a l'elaboració de reculls onomàstics* publicat l'any 2021 a la col·lecció L'Estralla, corresponent al número 10, per la SdO amb edició a cura de Mar Batlle, Òscar Bagur i Pere Navarro.

L'obra s'inicia amb una presentació a càrrec del president de la SdO, Pere Navarro Gómez, i unes reflexions escrites del president de la Secció Filològica de l'IEC, Nicolau A. Dols Sala, del president del Taller d'Història de Maçanet de la Selva, Juli Campeny Tresseres i de l'alcalde de Maçanet de la Selva, Natàlia Figueras Pagès, tots representants de les institucions que han coordinat o col·laborat en l'edició del llibre. Segueix aquestes reflexions el pròleg del professor de la Universitat de Girona i membre de la Secció Filològica de l'IEC, Joan Ferrer Costa, el qual en el seu moment havia estat un estret col·laborador de Joan Coromines, a banda de secretari i redactor en la realització de la transcendental obra per a la recerca onomàstica en llengua catalana l'*Onomasticon Cataloniae*. A partir d'aquí s'inicia l'obra pròpiament dita.

A la introducció, l'autor, Enric Ribes, ens relata la gènesi i el desenvolupament del recull toponímic i antroponímic de la població selvatana, focalitzant, sobretot, en la metodologia de treball i, particularment, en els informants orals més significatius. De la mateixa manera, posteriorment, introdueix el lector en diversos aspectes relacionats amb la població maçanetenca i que, d'alguna manera, han influït en la seva onomàstica, com ara la història, el terme i el nom de la població, la geomorfologia, el clima, la flora, la fauna, les comunicacions, la demografia, les interrelacions de veïnatge, la influència religiosa en els noms, l'administració, l'economia, les particularitats lingüístiques i els objectius, delimitació, abast, metodologia, descripció i estructura del treball a banda dels corresponents agraïments.

Segueix el primer volum l'amplíssima llista de les fonts d'informació usades que corresponen, com és pertinent, a les habituals en aquest tipus de publicacions de caire integral: les fonts orals, amb un total de cinquanta-cinc informants; la llista de documents, procedents d'onze arxius diferents, amb documentació manuscrita, audiovisual o mecanoscrita, perfectament datats, abreuiats i indicant-ne la seva procedència, per facilitar-ne la consulta, amb la qual cosa arriba a superar el nombre de mil cent fonts; tot seguit, la bibliografia impresa consultada, que ateny un total de setanta-cinc títols i la webgrafia, que

recull fins a disset espais web diferents. Tot plegat ocupa un total de trenta-una pàgines, cosa que en demostra la seva exhaustivitat i rigorositat.

Closa tota aquesta part introductòria, ens endinsem en allò que és pròpiament el recull onomàstic, que s'encapçala amb el títol «Llista de noms de Maçanet de la Selva per ordre alfabètic», el qual es desenvolupa amb el que resta del primer volum, a partir de la pàgina cinquanta-nou, i tot el segon.

A cadascuna de les entrades dels aproximadament 8.400 topònims que hi apareixen, Ribes i Marí hi recull el nom propi pròpiament dit, que és l'element que implica l'ordre alfabètic, seguit del genèric i, si es tracta d'un nom encara viu, la transcripció fonètica d'acord amb l'alfabet fonètic internacional (AFI), la situació geogràfica amb les corresponents coordenades geogràfiques (una novetat significativa en comparació amb reculls semblants anteriors), l'entrada amb les seves corresponents explicacions de localització, particularitats amb transcendència toponímica (com ara, a mostra d'exemple, en relació al nom *les bardisses del Molí*, s'hi indica: «Camp de conreu que sol estar molt embardissat», II, 885) i els esments documentals amb la seva datació i procedència, si n' existeixen i que, en algunes ocasions, són molt nombrosos, com ocorre, òbviamment, amb el nom del municipi, Maçanet de la Selva, que ocupa fins a sis pàgines en aquest aspecte. Vegem-ne un exemple:

Esqueis, el turó de l' [əl tuɾo ðə ləs'kejs] (N 41° 44.564' E 2° 47.352')

Turonet de 210 metres d'altura, el cim del qual es troba a llevant de la urbanització de Montbarnat, just al límit amb el terme de

Vidreses. També és conegut com *el turonet de l'Esqueis*.

«*Squeis*» (1914, MTMS); «*Squeis*» (1925, MPMS). (I, 558)

Quan es tracta d'un nom pretèrit i no recordat, s'hi indica el nom propi, seguit del genèric introductor, l'explicació de la seva possible situació, algun tipus d'informació si se'n disposa i els esments documentals en els quals s'ha localitzat, amb l'any, el document i la procedència. Per exemple:

Puigcantal, el turó de

Antic nom d'un turó del terme de Maçanet i, per extensió, de la partida deterra propera. Devia estar situat al sud del terme, a migjorn de can Xarabau.

«[...] la tercera suerte de una finca rústica denominada “Can Fontanillas” [...] cuya suerte es de una pieza de tierra situada en dicho término de Massanet y paraje conocido por “Turó de Puig Cantal” [...] [...] lindante al Estecon una carretera, al Sud con tierras deLorenzo Mensa, hoy del comprador, al Oeste con las de José Bagué y las de Don José Ruscalleda y al Norte con las del Manso Xarabau [...]» (1892, Trinx 2-4-18). (II, 1076)

Aquesta estructura de presentació dels noms propis s'aplica tant als topònims com als antropònims, és a dir, quan es tracta d'un nom de persona actual es transcriu fonèticament i se n' anoten els esments documentals, amb any i procedència amb l'única diferència que encara que sigui pretèrit també s'hi inclou la transcripció fonètica:

Montsó [mun'so]

Cognom documentat des del segle XVI.»

«*Joannes Monso* alias Rourell de mont» (1527, Pons 2001:218) (...) «*Jose Basols Munsó*» (1998, Naix 1914:25.15)

[De fet, s'hi afegeixen fins a tres-cents dotze esments documentals dels segles XVI, XVII, XVIII, XIX i XX] (I, 901-902)

Coller [ku'le]

Cognom documentat a Maçanet el segle XVI.

«*Pere Coller* alias Truyas» (1563, Trinx 1-1-31); «*Pere Coller* alias Truyas» (1563, Trinx 1-1-31) (I, 463)

Tot plegat s'acompanya d'elements cartogràfics, concretament dos acurats mapes del terme municipal, un de *La toponímia actual* i l'altre de *La toponímia antiga (segles X-XVIII)* i un plànol urbà de la vila de Maçanet de la Selva sota el títol *Els noms de les cases i dels elements urbans* que recull fins a un total de dos-cents topònims urbans, molts dels quals noms de casa.

Com a gran novetat en reculls integrals municipals, la publicació de Ribes s'acompanya d'un llapis de memòria en el qual s'hi pot trobar el document de treball en *word* i *pdf*, la georeferència dels noms de lloc aplegats, el procés de datació de les fitxes i les fonts de recollida de cadascun dels noms i unes quatre mil imatges (moltes realitzades per l'autor durant les seves sortides toponímiques acompanyat d'algun dels informants orals, però, d'altres, d'una notable antigor) que mostren interès toponímic per la forma, color, situació o d'altres característiques dels noms que s'hi apunten... A banda, també s'hi pot consultar d'altre material relacionat amb la recerca escrita i dels informants orals, és a dir, gairebé un seguiment de tota la tasca desenvolupada durant els gairebé deu anys de realització de l'obra, com demostra el fet que s'hi poden consultar totes les fitxes desenvolupades, tant les de caràcter toponímic com les antroponímiques.

En conclusió, ens trobem davant d'un dels reculls de toponímia i antroponímia municipals més exhaustius que s'han realitzat mai, per no dir el més extens, ja que les seves mil cinc-cents trenta-una pàgines agrupades en els dos volums, les seves aproximadament dotze mil entrades entre noms de lloc i de persona, acompanyades de la cartografia i el llapis de memòria, així ho evidencien.

Cal felicitar-ne els editors, atès que el número 13 de la col·lecció L'Estralla de la Societat d'Onomàstica —sens dubte, un referent quant a la publicació d'obres a l'entorn de l'onomàstica— esdevé un monumental model per als reculls d'aquesta tipologia, reculls integrals municipals. Òbviament, també cal congratular-se amb l'autor, Enric Ribes i Marí, per l'amplitud de la feina desenvolupada, així com la seva exhaustivitat, rigorositat i professionalitat a l'hora de realitzar-lo. Sens dubte, una tasca molt significativa per a la pervivència dels noms de lloc, que, com s'ha deixat escrit, és una «part del patrimoni immaterial que ens identifica com a cultura particular i, al mateix temps, són un signe d'identitat col·lectiva. Per això és important estudiar-los, preservar-los i recollir-los en inventaris. I és especialment necessari en el cas de la toponímia, que es troba en perill d'extinció [...]» (Batlle / Bagur / Navarro ed. 2021: 13).

Sens dubte, els maçanetencs en particular, així com tots els estudiosos de la toponímia i l'antroponímia catalanes en general, poden sentir-se d'enhonorada, atès que, amb aquest excel·lent volum, la població selvatana i l'onomàstica catalana disposen d'un exemplar i formidable recull toponímic i antroponímic.

Fèlix BRUGUERA LIGERO
Societat d'Onomàstica

RIBES I MARÍ, Enric / TETTEH MORCILO, Irene (2023): *La toponímia de la costa de Santa Eulària des Riu*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 411 p.

Per a Enric Ribes, el 2023 ha estat un any particularment prolífic, atès que ha estat autor, en col·laboració o en solitari, de cinc monografies onomàstiques. En solitari Enric Ribes ha publicat l'*Onomàstica de Maçanet de la Selva*; la segona edició, corregida i augmentada, de *La toponímia de la costa de Sant Antoni de Portmany*. En col·laboració amb Neus Marí, ha publicat *La toponímia de la costa de Sant Josep de sa Talaia I*; en col·laboració amb Vicent Ferrer, *La toponímia de Formentera*; i en col·laboració amb Irene Tetteh, *La toponímia de la costa de Santa Eulària des Riu*.

La davallada d'activitats agrícoles, ramaderes i pesqueres arreu del país aboca indefectiblement a la desaparició dels noms de lloc amb què els nostres pagesos, pastors i pescadors han denominat el territori. L'especulació urbanística de les costes de casa nostra, especialment les de les zones turístiques, ha convertit l'ecosistema costaner en un dels més fràgils del nostre territori. La modificació de la façana